

CERTIFIERAD  
FN-SKOLA



FN-förbundet  
UNA SWEDEN



# Aktion FN för jämställdhet

läromaterial

## INNEHÅLL

Föreläsning – <i>Vad är jämställdhet?</i>	6
10 fakta om jämställdhet och pandemin	8
Filmvisning och diskussion – <i>Kvinnors makt i världshistorien</i>	11
Radioprogram – Konflikt 1 P1: <i>Kvinnofällan covid</i>	13
Fördjupningsuppgift – Pekingplattformen	14
Filmvisning och diskussion – <i>En våldsam kärlek</i>	16
Fördjupningsuppgift – Jämställdhet, mål nummer 5	17
Föreläsning och diskussion – <i>Vikten av jämställd representation</i>	18
Fördjupningsuppgift – Kvinnokonventionen	20
Övning – Rätt i tiden – feminism	22
TED-talk och diskussion – <i>The urgency of intersectionality</i>	23
Fördjupningsuppgift – Intersektionalitet	24
Rollspelsövning – Framsteg?	25
Filmvisning och diskussion – <i>Perspektiv på världen: Jämställdhet</i>	29
Fördjupningsuppgift– UNFPA:s kamp för jämställdhet	30
Group discussion and essay – <i>Join the 2 million</i>	32
Filmvisning och uppgifter – <i>Vägen till fredspriset: Malalas kamp</i>	34
Fördjupningsuppgift – Pakistan och utbildning	35
Kortfilm – <i>Ana fyller 14</i>	36
Fördjupningsuppgift – Barnäktenskap i Sverige	38
Tips på utbildningsmaterial: Grundkurs i kvinnors rättigheter	40



Tips på utbildningsmaterial: Musikhjälpen 2019	41
AKTION FN för jämställdhet – lärarmaterial	42
AKTION FN för jämställdhet - koppling till Lgy 11	45

## AKTION FN

Aktion FN skapar kompetens och engagemang för globala frågor. Inför fyra internationella FN-dagar per läsår skickas Aktion FN-paket till lärare och elever. Lärarna får bland annat färdiga lektioner med en rad tips på övningar och material. Eleverna får redskap för att genomföra en aktion för en global fråga. Aktion FN erbjuder på så vis alla FN-skolor att under en och samma vecka agera gemensamt för en bättre värld. Välkommen att vara med, en annan värld är möjlig!

### Aktion FN läsåret 2020/21

För globala målen (FN-dagen)	v. 43	skickas ut v. 40
För mänskliga rättigheter (MR-dagen)	v. 50	laddas upp v. 47
För jämställdhet (Kvinnodagen)	v. 10	laddas upp v. 6
För fred	v. 18	skickas ut v. 15

### Aktion FN för jämställdhet

Den 8 mars uppmärksammas internationella kvinnodagen världen över. I San Francisco genomdrevs 1945 ett internationellt avtal som fastslog att jämställdhet mellan män och kvinnor är en grundläggande mänsklig rättighet. FN har också fastställt att jämställdhet är en förutsättning för att vi ska kunna nå en hållbar och fredlig utveckling i världen, och mål 5 i Agenda 2030 behandlar jämställdhet. Men det är lång väg kvar. Utmaningen består i att skynda på denna viktiga utveckling som går alldeles för långsamt.

Trots att jämställdhet är en mänsklig rättighet har vi idag långt till en jämställd värld. Varje dag nekas flickor skolgång, tvingas in i barnåktenskap, utsätts för könsstympning, våld och övergrepp. Covid 19-pandemin har dessutom förvärrat situationen för flickor och kvinnor. Att satsa på jämställdhet är en förutsättning för att säkerställa allas lika rätt till de mänskliga rättigheterna och är även ett av de viktigaste verktygen för att uppnå en inkluderande, fredlig och hållbar utveckling.

Enligt Jämställdhetsmyndighetens senaste rapport<sup>1</sup> har unga män mer stereotypa föreställningar om kön än andra grupper. T.ex. instämmer 43 procent av män i åldern 16-24 helt eller delvis i att män är bättre chefer än kvinnor. Även på andra områden finns tecken på att mäns om växer upp idag är mindre jämställda än tidigare generationer. Den bild som framträder är djupt oroande. Bara tillsammans med dagens unga kan utvecklingen mot ett jämställt samhälle fortsätta.

---

<sup>1</sup> <https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/files/2021/01/Uppfoljning-av-delmal-1-rapport-2021-1-1.pdf>



Eleverna uppmuntras i denna Aktion FN för jämställdhet att delta i en digital aktion via sociala medier för att skapa engagemang för jämställdhet och projektet *Flicka* som stöttar FN:s arbete för flickor och kvinnors rättigheter.

I lärardelen presenteras lektionsmaterial som inspiration till er undervisning, bland annat PowerPoint-presentationer med talarmanus och diskussionsfrågor, dokumentärer, övningar, radioprogram och tips på fördjupningsuppgifter och fördjupningsmaterial.

Frågor? Kontakta skolenheten via: <https://fn.se/om-oss/organisation/personal/>



## **AKTION FN för jämställdhet**

### **Föreläsning: Vad är jämställdhet?**

#### **Syfte**

Ge ökad kunskap om jämställdhet och de verktyg som idag finns för att arbeta för ett mer jämställt samhälle. Presentationen går igenom FN:s arbete för jämställdhet genom bland annat Kvinnokonventionen och resolution 1325. Därefter går presentationen in på hur den rådande pandemin har påverkat flickor och kvinnor, där fyra huvudteman lyfts:

Mäns våld mot kvinnor i hemmet

Kvinnor i frontlinjen mot pandemin

Flickors utbildning

Barnäktenskap och kvinnlig könsstympning.

För koppling till Lgy 11: se s. 45 ff. i detta häfte.

#### **Material**

Två PowerPoints med diskussionsfrågor och talarmanus, finns på portalen för FN-skolor: [www.fn.se/portalen](http://www.fn.se/portalen), lösenord: *tunisien*

#### **Tid**

C:a 60 minuter för varje del (2 olika delar).

<b>Vad och varför</b>	<b>Innehåll</b>	<b>C:a tid + material</b>
<p><b>Föreläsning om jämställdhet</b> För att öka medvetenheten kring vikten av ett jämställt samhälle synliggör denna presentation fakta kring ämnet jämställdhet, genom att visa FN:s arbete för ökad jämställdhet.</p>	<p>Presentationen är uppdelad i två delar.</p> <p>Första delen av presentationen definerar jämställdhet kopplat till de globala målen och specifikt mål 5 om jämställdhet. FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, och artiklar från den allmänna förklaringen som har specifik koppling till jämställdhet, lyfts.</p> <p>Den andra delen av presentationen tar upp hur den rådande pandemin har påverkat flickor och kvinnor, där fyra huvudteman lyfts: Mäns våld mot kvinnor i hemmet, kvinnor i frontlinjen mot pandemin, flickors utbildning och barnäktenskap och kvinnlig könsstypning.</p>	<p>45-60 min</p> <p>Två olika PowerPoints med talarmanus.</p>
<p><b>Gender Equality: Sustainable Development Goal 5</b> En informationsfilm från FN (finns i PowerPointen)</p>	<p>Filmen förklarar varför mål 5 om jämställdhet är viktigt.</p>	<p>0:59 min film: <i>Gender Equality: Sustainable Development Goal 5.</i></p>

## 10 FAKTA OM JÄMSTÄLLDHET OCH PANDEMIN

- 1. Trots att jämställdhet är en mänsklig rättighet är det långt ifrån självklart.** Varje dag nekas flickor skolgång, tvingas in i barnåktenskap, utsätts för könsstympning, våld och övergrepp. Inget land i världen har uppnått jämställdhet mellan könen, vare sig ekonomiskt, politiskt eller socialt. Flickor och kvinnor är överrepresenterade bland jordens allra fattigaste. Färre kvinnor än män äger land och egendom och många kvinnor saknar helt egen försörjningsmöjlighet.
- 2. Covid 19-pandemin har dessutom förvärrat situationen för flickor och kvinnor.** Krisen skapar omständigheter som redan har bidragit till en kraftig ökning av rapporter om våld mot kvinnor och flickor. Barnåktenskapet och kvinnlig könsstympning beräknas öka. Flickor riskerar i högre grad än pojkar att inte få återgå till skolan efter pandemin. Kvinnor är också i frontlinjen när det gäller att bekämpa coronaviruset.
- 3. Våld mot flickor och kvinnor har ökat.** Våld mot kvinnor är ett stort globalt problem. En av tre kvinnor blir utsatta för fysiskt eller sexuellt våld av sin partner under sin livstid. I nästan 40% av mord som sker på kvinnor är det en man i deras närhet som är förövaren. Påverkansarbete i olika former, samtalsterapi och hembesök har varit framgångsrika förebyggande metoder för att motverka våld mot kvinnor. Pandemin påverkar det förebyggande arbetet. Det har blivit svårare att få stöd om man redan är utsatt. Cirka 15 miljoner fler fall av könsbaserat våld beräknas ske för varje tre månader som länder är nedstängda.
- 4. Flickor riskerar att inte få återgå till skolan.** Redan innan pandemin nekades flickor oftare skolgång när familjer med begränsad ekonomi behövde prioritera vem av deras barn som skulle få utbildning. Det hänger ihop med synen på mannen som familjens främsta försörjare och det faktum att män generellt får mer betalt för sitt arbete än kvinnor. Det förstärker i sin tur uppfattningen att investering i pojkars utbildning är mer lönsamt i längden. Under pandemin har 1,3 miljarder barn påverkats av nedstängda skolor i 190 länder. 11 miljoner flickor riskerar att inte få komma tillbaka till skolan när de väl öppnar igen.



5. **Barnäktenskap kommer öka.** Redan innan pandemin skedde det c:a 33 000 barnäktenskap varje dag. Eftersom barnäktenskap ofta innebär att tidiga graviditeter ökar så ökar också riskerna för flickors liv och hälsa, eftersom det är farligt att vara gravid och föda barn när man är alltför ung. Komplikationer till följd av graviditet och förlossning är globalt en av de vanligaste dödsorsakerna bland flickor i åldern 15-19 år. Under pandemin har förebyggande program för att motverka barnäktenskap skjutits upp eller ställts in. För varje års försening av programmen kommer c:a 7,4 miljoner barnäktenskap ske. Totalt beräknas effekterna av pandemin leda till att 13 miljoner fler barnäktenskap kommer ske.
6. **Kvinnlig könsstympning kommer öka.** Kvinnlig könsstympning förekommer på många håll i världen. Idag uppskattas det att c:a 200 miljoner flickor och kvinnor är könsstympade. Ingreppet sker oftast utan bedövning och under primitiva former vilket gör risken stor för infektioner. Det framtida sexlivet blir smärtsamt och förlossningar blir ofta svåra med risk för dödlig utgång för både mor och barn. Under pandemin har förebyggande program stoppats. Två miljoner fall av kvinnlig könsstympning som hade kunnat förebyggas kommer ske det närmsta årtiondet.
7. **Kvinnor står i frontlinjen för att bekämpa pandemin.** C:a 100 miljoner kvinnor världen över arbetar i hälsosektorn och de utgör 70% av arbetsstyrkan. Förutom att kvinnor utsätter sig för en hög risk för att bli infekterade under långa arbetspass så behöver många kvinnor även ta hand om hemmet när arbetsdagen är avslutad vilket leder till en hög press och är hälsovådligt. Under pandemin har även sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter så som mödravård, preventivmedel, och säker abort nedprioriteras vilket riskerar kvinnors hälsa.
8. **2015 antog världens länder Agenda 2030 för hållbar utveckling.** Agendan som består av 17 globala mål är en universell plan för de förändringar som måste göras för att åstadkomma en hållbar, jämställd, jämlik, rättvis och säker värld utan fattigdom för alla, oavsett vem du är eller var i världen du bor.
9. **De globala målen innehåller flera tydliga åtaganden för jämställdhet** och för att stärka alla kvinnors och flickors egenmakt. Jämställdhet är en övergripande princip i hela agendan och ses både som ett mål i sig och som en förutsättning för

att nå alla andra mål i agendan. Mål 5 i Agenda 2030 handlar om att motverka diskriminering av kvinnor, förbättra kvinnors levnadsvillkor samt bidra till fred och utveckling. I delmålen står det också att skadliga sedvänjor så som barnäktenskap, tvångsäktenskap samt kvinnlig könsstympning ska ha försvunnit innan år 2030. Att satsa på jämställdhet är ett av de bästa sätten att bekämpa fattigdom och skapa utveckling. När flickor och kvinnor får tillgång till utbildning och stöd, så påverkas samhället i en positiv riktning. För alla.

10. **Svenska FN-förbundet vill med projekt Flicka öka kunskapen** om utsatta flickors situation i världen och stödja utvalda FN-projekt som stärker flickors rättigheter och möjligheter. Projektets fokus är att stoppa kvinnlig könsstympning liksom barn- och tvångsäktenskap. Projektet drivs tillsammans med FN:s befolkningsfond UNFPA. Se <https://fn.se/vi-gor/vi-stodjer-viktiga-fn-projekt-i-varlden/flicka/>



## AKTION FN för jämställdhet

### Filmvisning och diskussion - *Kvinnors makt i världshistorien*

#### Syfte

Syftet med den här uppgiften är att ge en historisk överblick över jämställdhetsutvecklingen genom åren världen över, där kvinnors roll i historien tydliggörs tillsammans med information om patriarkatets ursprung, om kvinnors makt och hur och varför kvinnors status minskade samtidigt som mänskligheten i stort blev rikare.

För koppling till Lgy 11: se s. 45 ff. i detta häfte.

#### Material

Möjlighet att visa programmet som finns här: <https://urplay.se/program/193170-kvinnors-makt-i-varldshistorien-civilisation> för eleverna. Eleverna behöver tillgång till datorer, plattor eller mobiltelefoner med internetuppkoppling för att kunna göra uppgift 4.

#### Om programmet

Amanda Foreman reser i Turkiet, Sibirien och Grekland och berättar om kvinnors historia i tidiga bosättningar som Mesopotamien och det antika Grekland. Det handlar om patriarkatets ursprung, om kvinnors makt och hur och varför kvinnors status minskade samtidigt som mänskligheten i stort blev rikare. Foreman undersöker världens första lagar stiftade i Mesopotamien. Här behandlas frågor om skilsmässa, abort och användande av slöja. Vi får också höra om extraordinära kvinnor i historien som Enheduanna, världens första till namnet kända författare och Hatschepsut, farao i det antika Egypten.

#### Tid

Dokumentären är 58:38 minuter + tid för diskussionsfrågor och uppgifter. **Vid ont om tid:** ge eleverna i uppdrag att titta på programmet innan de kommer till lektionen.

#### Instruktioner

Visa programmet för eleverna: <https://urplay.se/program/193170-kvinnors-makt-i-varldshistorien-civilisation>.

Be därefter eleverna att diskutera följande frågor/lösa uppgiften i mindre grupper:

- 1. Varför tror ni att kvinnor under vissa delar av historien utesluts eller marginaliseras?**
- 2. Jämställdhet innebär att män och kvinnor skall ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Programmet synliggör utvecklingen av kvinnors rättigheter under åren, men visar även att kvinnors rättigheter på många platser runt om i världen ser olika ut. Varför tror ni att kvinnors rättigheter och förutsättningar ser olika ut på olika platser i världen?**
- 3. Vilka av er hade hört talas om Enheduanna och Hatschepsut innan ni såg programmet? Om ja, i vilket sammanhang?**
- 4. Uppgift:** Välj varsin kvinna ur Expressens artikel *31 kvinnor som är viktigare för svenska elever att lära sig om än namnen på nazistiska generaler*:  
<https://www.expressen.se/omtalat/nyheter/31-kvinnor-som-ar-viktigare-for-svenska-elever-att-lara-sig-om-an-namnen-pa-nazi/> och presentera hen för varandra.



## **AKTION FN för jämställdhet**

### **Radioprogram: Konflikt i P1 – *Kvinnofällan covid***

#### **Syfte**

Pandemin drabbar män och kvinnor på olika sätt, likaså varierar konsekvenserna i olika delar av världen. Övningens syfte är därmed att skapa en förståelse för hur skillnaden mellan kvinnor och män ser ut när det kommer till konsekvenser av covid-19.

Programmet ger en inblick i hur kvinnor och flickor drabbas av pandemin inom olika områden, såsom: ökad utsatthet för våld, minskad möjlighet till utbildning och sämre ekonomi.

För koppling till Lgy 11: se s. 45 ff. i detta häfte.

#### **Material**

Datorer, plattor eller mobiltelefoner med internetuppkoppling för att kunna lyssna på Konflikt i P1 – *Kvinnofällan covid*: <https://sverigesradio.se/avsnitt/1603797>

Programmet finns även tillgängligt gratis i poddformat i Sveriges Radio Play.

#### **Tid**

Radioprogrammet är 56 minuter + tid för diskussionsfrågor/uppgifter och ev. fördjupningsuppgift.

#### **Om programmet**

Om hur pandemin blivit ett bakslag för kvinnor i världen. Skolstängningar, lockdowns och den ekonomiska krisen slår hårdare mot kvinnor. Samtidigt ökar våldet i hemmen.

#### **Gör så här**

Lyssna på Konflikt i P1 tillsammans i (det digitala) klassrummet eller ge eleverna lyssnandet som hemuppgift.

Be därefter eleverna att i mindre grupper besvara följande diskussionsfrågor/lösa följande uppgifter:

- 1. Det beskrivs att män främst drabbas fysiskt av covid-19 men att kvinnor drabbas hårdast när det gäller socioekonomiska aspekter. Upplever ni att den här skillnaden lyfts i den dagliga debatten och nyhetsrapporteringen? Om ja, hur?**

2. I programmet beskrivs det att nedstängningen av samhället påverkar kvinnor extra hårt när det gäller ekonomi och ett ökat våld. Det beskrivs även att konsekvenserna varierar i olika delar av världen. Tre länder som diskuteras i programmet är: Indien, Peru och Sverige. **På vilket sätt skiljer sig kvinnors situation mellan de olika länderna? Vad tror ni att den här skillnaden beror på? Välj gärna ut ett par länder och jämför med Sverige.**
3. Lena Ag, generaldirektör på Jämställdhetsmyndigheten, beskriver att pandemin förstärker redan ojämställda förhållanden. **Beskriv dessa förhållanden.**
4. Åsa Regnér, assisterande generalsekreterare för FN och vice chef för UN Women, belyser i programmet Pekingplattformen. Den antogs av världens länder för 25 år sedan och är idag världens enda globala handlingsplan för jämställdhet. Plattformens syfte är att förflytta makt från män till kvinnor, bland annat genom att dela den politiska makten. Idag är världens makt- och regeringschefer till största del män, vilket innebär att män fattat de flesta beslut när det gäller pandemin. **Tror ni att ländernas åtgärder och svar på pandemin hade sett annorlunda ut om kvinnor representerats i beslutsprocessen i större utsträckning?**
5. **Upplever ni att killar och tjejer/kvinnor och män i er närhet har påverkats på olika sätt av pandemin?**
6. **Vad kan vi göra för att motverka den ojämställda utvecklingen till följd av pandemin?**

### **Fördjupningsuppgift: Pekingplattformen**

I radioprogrammet lyfts Pekingplattformen. I den här fördjupningsuppgiften erbjuds en möjlighet till fördjupad förståelse för plattformen och Kinnokonventionen.

Pekingplattformen är en del av Kvinnokonventionen, som trädde i kraft 1981. Nedan finns tre länkar till FN-förbundet och UN Women som beskriver Pekingplattformen respektive Kvinnokonventionen.

Låt eleverna gå in på: <https://fn.se/aktuellt/ovriga-nyheter/25-ar-efter-peking-langt-kvar-till-jamstalldhet/> och <https://www.unwomen.se/kampanjer/generation-equality/>  
En sammanfattning av kvinnokonventionen finns på UN Women:s hemsida: <https://www.unwomen.se/kvinnokonventionen/>

Be eleverna skriva en kort **argumenterande text** på ett A4 om Kvinnokonventionen och Pekingplattformen kopplat till jämställdhet under pandemin. Exempel på ingångar:



- Pandemin har påverkat det globala jämställdhetsarbetet...
- Världens länder bör agera för att...
- Pandemin och jämställdhet bör uppmärksammas för att...
- Unga/vuxna/regeringschefer/företag/organisationer har ett ansvar...

Texten ska innefatta en beskrivning av Kvinnokonventionen och Pekingplattformen. Till hjälp finns informationen från radioprogrammet och de tre länkarna, det är även möjligt att inkludera andra källor som känns relevanta.

*Tips!* Artikel från jämställdhetsmyndigheten - "Kvinnor och män kommer ur lågkonjunkturen på olika sätt"

<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/nyhet/kvinnor-och-man-kommer-ur-lagkonjunkturen-pa-olika-satt>

## AKTION FN för jämställdhet Filmvisning och diskussion – *En våldsam kärlek*

### Syfte

Pandemin innebär att många befinner sig i hemmet i en mycket större utsträckning. Det medför en ökad risk för våld i nära relationer eftersom isoleringen möjliggör en ökad kontroll över partnern. Syftet med lektionen är att ge eleverna en inblick i hur mäns våld mot kvinnor i nära relationer kan se ut.

För koppling till Lgy 11: se s. 45 ff. i detta häfte.

### *Till dig som lärare*

Avsnittet innefattar starka, men viktiga, berättelser och scener hämtade ur verkligheten. Vi rekommenderar att du ser avsnittet själv innan du visar den för dina elever för att kunna ta ställning till hur du vill utforma din undervisning utifrån de elever du har i ditt klassrum.

### **Informera om:**

- På 1177:s hemsida finns information om våld i nära relationer. Där finns bland annat en lista på organisationer som erbjuder stöd för dig eller någon du känner. Länk till hemsidan: <https://www.1177.se/liv--halsa/overgrepp-och-sexuella-trakasserier/att-bli-utsatt-for-vald-i-nara-relationer/>
- Vid misstanke om akut fara, ring 112.
- Kvinnofridslinjen finns för dig eller någon du känner far illa eller behöver stöd. Du når dem på deras hemsida <https://kvinnofridslinjen.se/sv/> eller dygnet runt på telefonnummer 020-505050.
- BRIS, här kan du upp till 18 år prata med en kurator, eller prata med andra unga i Forum. Du kan också läsa, kolla in filmer och lyssna på poddar om viktiga ämnen: <https://www.bris.se/for-barn-och-unga/just-nu/>

### **Material**

Möjlighet att visa programmet som finns här:

<https://www.svtplay.se/video/28363037/en-valdsam-karlek/en-valdsam-karlek-foralskelsen?start=auto> för eleverna. Eleverna behöver tillgång till datorer, plattor eller mobiltelefoner med internetuppkoppling.





## Om programmet

Våld i nära relationer är ett stort samhällsproblem. Varför är det så få som anmäler sina partners? Varför är skulden och skammen så stor? Här får vi höra de verkliga berättelserna från fyra av de tusentals kvinnor som drabbats.

## Tid

Avsnittet är 29 minuter + tid för diskussionsfrågor och uppgifter. **Vid ont om tid:** ge eleverna i uppdrag att titta på programmet innan de kommer till lektionen.

## Instruktioner

Titta på avsnittet tillsammans.

Be därefter eleverna att diskutera följande frågor i mindre grupper:

1. Det femte globala målet i Agenda 2030 handlar om att uppnå jämställdhet. De olika globala målen innefattar även olika delmål. Delmål 5.2 handlar om att "Utrota våld mot och utnyttjande av kvinnor och flickor". Det innefattar både våld i det offentliga och privata rummet. **Hur kan vi tillsammans arbeta för att minska våld mot kvinnor och flickor?**
2. **Hur säkerställer er skola elevernas välmående under distansundervisningen?** I avsnittet beskrivs det hur våld i nära relationer tar plats bakom hemmets väggar. Under pandemin har allt fler personer tvingats att isolera sig i hemmen, både barn och vuxna. En viktig uppgift för skolans personal är att uppmärksamma om elever inte verkar må bra eller visar tecken på fysisk eller psykisk skada. **Hur tror ni att lärare och skolans personal kan säkerställa elevernas välbefinnande när de inte träffas fysiskt?**

## Fördjupningsuppgift: Jämställdhet, mål nummer 5

Låt eleverna fördjupa sig i det femte globala målet, att uppnå jämställdhet.

Uppgiften presenteras på globalamalen.se:

<https://www.globalamalen.se/skola/skolmaterial/jamstallldhet-mal-nummer-5/>

*Tips!* UR-program om psykisk och fysisk misshandel bland unga:

<https://urplay.se/program/216706-tank-till-talkshow-ena-sekunden-kunde-han-vara-jattegullig-och-sen-valdtog-han-mig>



## AKTION FN för jämställdhet

### Föreläsning och diskussion – *Vikten av jämställd representation*

#### Syfte

Skildringarna av världen ger sken av att kvinnor skulle utgöra ungefär 5–30 procent av mänskligheten. Syftet med detta lektionsupplägg är lära mer om representation utifrån kön i medier, skolböcker och politiska församlingar och om varför en jämställd representation är viktig för individers och samhällets mående och välbefinnande.

För koppling till Lgy 11: se s. 45 ff. i detta häfte.

#### Material

Möjlighet att visa föreläsningen, som finns här: <https://urskola.se/Produkter/208848-UR-Samtiden-Fokus-jamstalldhet-Vikten-av-jamstalld-representation> för hela gruppen. Eleverna behöver tillgång till datorer, plattor eller mobiltelefoner med internetuppkoppling för att kunna göra uppgift 5 och fördjupningen.

#### Om föreläsningen

Hur påverkas vi av att en överlägsen majoritet av alla huvudpersoner i skolböcker och medier är män? Vad gjorde kvinnorna medan männen var ute och gjorde allt det som sedan hamnade i historieböckerna? Här talar Lina Thomsgård om vikten av jämställd representation och hur det krävs ett medvetet kontinuerligt arbete. Inspelat den 2 oktober 2018. Arrangörer: Eskilstuna kommun och Sveriges Kvinnolobby.

#### Om föreläsaren

Lina Thomsgård är kolumnist, programledare och föreläsare. Hon startade det uppmärksammade projektet Rättviseförmedlingen 2010, som var en ideell partipolitiskt obunden stiftelse och digital rörelse vars vision var att stereotypa föreställningar om exempelvis kön och bakgrund inte ska begränsa människors möjligheter att göra vad de vill och kan. Rättviseförmedlingens kärna bestod av ett ständigt växande nätverk på Facebook, LinkedIn, Twitter och Instagram med fler än 140 000 följare som varje dag – helt ideellt – hjälptes åt att hitta kompetens som hamnat i skymundan. Sedan 2015 är Lina Thomsgård programledare för kulturprogrammet Kobra i SVT.

**Boktips:** Thomsgård, Lina (red.), *En annan historia: om Barumskvinnan, Mama Masika och 49 andra personer alla bör känna till*, Volante, Stockholm, 2017.

## Tid

Föreläsningen är 21 minuter + tid för diskussionsfrågor och uppgifter. Vid ont om tid, ge eleverna i uppdrag att titta på föreläsningen innan de kommer till lektionen.

## Instruktioner

Visa föreläsningen för eleverna: <https://urskola.se/Produkter/208848-UR-Samtiden-Fokus-jamstalldhet-Vikten-av-jamstalld-representation> Be dem därefter att besvara följande diskussionsfrågor/lösa följande uppgifter i mindre grupper:

1. Globala målen är den mest ambitiösa agendan för hållbar utveckling som världens länder någonsin antagit. Mål 5 om jämställdhet ska uppnås senast år 2030 världen över. **Hur kan olika aktörer påverka? Politiker, företag, civila samhället, medier, trossamfund med flera?**
2. Lina Thomsgård har berättat att: *"Kids påminner dagligen om att en annan värld är möjlig. När min brorsdotter hörde om en manlig bankchef sa hon förbluffat 'Va, kan killar va' chefer?'. Både hennes mamma och jag var chefer, så hon bara utgick ifrån att det var en tjejgrej."*  
**Hur tror ni att världsbilder och representation påverkar de val människor gör? Påverkar det er i klassrummet?**
3. **Vad kan vi göra för små saker i vår vardag för att till exempel förändra normer om hur människor bör vara och bete sig utifrån könstillhörighet?**
4. Ett delmål i jämställdhetsmålet, mål 5, är: *5.5 Säkerställ fullt deltagande för kvinnor i ledarskap och beslutsfattande.* **Vad tror ni krävs för att det målet skall nås?**
5. I stora delar av världen har kvinnor inte samma rättigheter som män. Kvinnors rätt till frihet, arbete och utbildning, beslutsfattande, personlig säkerhet, rättigheter inom äktenskapet, samt åsikts- och yttrandefrihet, är på många platser i världen starkt begränsade. När kvinnor har samma rättigheter och möjligheter att påverka och delta i beslutsfattande som män gynnas samhället som helhet, och bara då kan det nå dess fulla potential. Trots det är kvinnors ledarskap och politiska deltagande begränsat världen över, på såväl lokal som global nivå. Kvinnor är underrepresenterade i väljarkåren, på ledande positioner, på förtroendevalda poster, inom offentliga och privata sektorn och inom den akademiska världen. Strukturella hinder i form av diskriminerande lagar, praxis, institutioner, attityder och könsstereotyper begränsar fortfarande kvinnors möjligheter att ställa upp i politiska val.



Studera denna bild som illustrerar kvinnlig representation i politiska församlingar världen över (2020): <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/03/women-in-politics-map-2020> **Är det något särskilt som intresserar er? Varför?**

### **Fördjupningsuppgift - Kvinnokonventionen**

Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW), är en av FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna. Den antogs av FN:s generalförsamling 1979 och över 90 % av FN:s medlemsstater, däribland Sverige, har förbundit sig att följa den.

Studera FN:s kvinnokonvention här: <http://www.unwomen.se/wp-content/uploads/2016/03/Kvinnokonventionen.pdf>

Kvinnokonventionen är en förpliktelse för de stater som ratificerat den (förbundit sig rättsligt till konventionen). Därför finns ett övervakningsorgan inom FN, Kvinnokommittén (Committee on the Elimination of Discrimination against Women), som granskar om staterna uppfyller sina åtaganden. Vart fjärde år ska medlemsstaterna lämna in en rapport om hur de levt upp till konventionens artiklar och redovisa de åtgärder som vidtagits för att genomföra den. I september 2014 lämnade den svenska regeringen sin senaste rapport (nr 8 & 9) och i februari 2016 ägde kommitténs förhör av Sverige rum i Genève.

Vid sidan av Sveriges officiella rapportering genomför den svenska kvinnorörelsen skuggrapporter för att ur sitt perspektiv återge verkligheten för kvinnor i Sverige. Den ger en överblick av hur Sverige brister i sitt jämställdhetsarbete och vilka handlingsstrategier som krävs för ökad jämställdhet. Syftet med skuggrapporten är att driva krav på förbättringar gentemot politiker och beslutsfattande.

1998 bildades CEDAW-nätverket. Nätverket samordnas av Sveriges Kvinnolobby och består av ett tjugotal organisationer som tillsammans arbetar med att sammanställa skuggrapporterna.

I mars 2016 kom CEDAW-kommitténs rekommendationer på åtgärder till Sverige<sup>2</sup>. Dessa skulle ha genomförts innan år 2020. Vissa åtgärder anser kommittén är särskilt brådskande. 2018 skulle den svenska regeringen rapportera vad de gjort för kvinnors rättigheter inom asyl- och migrationspolitiken och för att stoppa mäns våld mot kvinnor. För att hjälpa regeringen att genomföra FN:s rekommendationer tog Sveriges Kvinnolobby fram en Att göra-lista med 36 åtgärder för kvinnors rättigheter. Se listan här: <http://sverigeskvinnolobby.se/wp-content/uploads/2016/06/Att-g%C3%B6ra-pdf.pdf> **Har du/ni andra förslag på åtgärder? Vilka? Är det några åtgärder du/ni tycker är onödiga eller som inte känns verkningsfulla? Varför?**

---

<sup>2</sup> [https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/jamstalldhet/slutsatser-avseende-sveriges-kombinerade-attonde-och-nionde-periodiska-rapport\\_cedaw.pdf](https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/jamstalldhet/slutsatser-avseende-sveriges-kombinerade-attonde-och-nionde-periodiska-rapport_cedaw.pdf)



## **AKTION FN för jämställdhet**

### **Övning – Rätt i tiden - feminism**

#### **Syfte**

Att öka kännedomen om händelser som varit viktiga för feminismen och jämställdhetskampen i Sverige.

För koppling till Lgy 11: se s. 45 ff. i detta häfte.

#### **Material**

Dator, surfplatta eller mobiltelefon med internetuppkoppling. Anteckningsmöjligheter.

#### **Tid**

C:a 30 minuter.

#### **Instruktioner**

Be eleverna att gå in på denna sida: <https://www.svt.se/datajournalistik/ratt-i-tiden-feminism/>

Elevernas mål är att bygga en tidslinje över tio händelser som varit viktiga för feminismen. Be gärna eleverna dokumentera sitt resonemang inför varje gissning.

Då samtliga tio gissningar är gjorda, och poängen avslöjats, kan eleverna läsa mer om varje händelse under tidslinjen. Be därefter eleverna göra om tidslinjen – fler rätt denna gång?

Om tid finns: lär mer om årtal som gjort skillnad för kvinnor och män, flickor och pojkar, människor, med hjälp av denna källa: <https://www.jamstall.nu/fakta/viktiga-artal/>

## **AKTION FN för jämställdhet**

### **TED-talk och diskussion – *The urgency of intersectionality***

#### **Syfte**

Ett intersektionellt perspektiv kan synliggöra samspelet mellan olika maktordningar. Syftet är att förse eleverna med kunskap om vad intersektionalitet är och hur det kan användas som ett analytiskt verktyg.

För koppling till Lgy 11: se s. 45 ff. i detta häfte.

#### **Material**

Möjlighet att visa Kimberlé Crenshaws TED-talk:

<https://www.youtube.com/watch?v=akOe5-UsQ2o> för hela gruppen. Eleverna behöver tillgång till datorer, plattor eller mobiltelefoner med internetuppkoppling för att kunna göra uppgift 5 och fördjupningen.

#### **Om talet**

Now more than ever, it's important to look boldly at the reality of race and gender bias - and understand how the two can combine to create even more harm. Kimberlé Crenshaw uses the term "intersectionality" to describe this phenomenon; as she says, if you're standing in the path of multiple forms of exclusion, you're likely to get hit by both. In this moving talk, she calls on us to bear witness to this reality and speak up for victims of prejudice.

#### **Tid**

Talet är 19 minuter + tid för diskussionsfrågor och uppgifter. Vid ont om tid, ge eleverna i uppdrag att titta på talet innan de kommer till lektionen.

#### **Instruktioner**

Visa Kimberlé Crenshaws TED-talk om intersektionalitet. Be därefter eleverna att diskutera följande frågor i smågrupper. Återsamlas sedan och diskutera vad grupperna kommit fram till:

1. Vad tycker ni om talet? Håller ni med i Crenshaws argumentation om vikten av intersektionalitet? Motivera varför ni håller med eller inte håller med, kanske finns det olika delar av talet som ni ställer er bakom och andra delar ni är kritiska mot.
2. Har ni hört talas om intersektionalitet tidigare? I så fall i vilket sammanhang?

3. Personer kan diskrimineras utifrån olika faktorer samtidigt. Det innebär att en vit kvinna sannolikt inte utsätts för samma diskriminering som en svart kvinna. I Kimberlé Crenshaws tal beskriver hon att vissa personer riskerar att "falla mellan stolarna" utan ett intersektionellt perspektiv, på vilket sätt menar hon?
4. Kimberlé Crenshaw lyfter svarta kvinnors situation i en amerikansk kontext. Tycker ni att Crenshaw missar några grupper i sitt tal? I så fall vilka?
5. I talets inledning räknas det upp ett antal namn på afroamerikanska kvinnor som har mist sina liv till följd av polisvåld. Hade ni hört talas om personerna som räknas upp i talets inledning?

### **Fördjupningsuppgift – Intersektionalitet**

Den här fördjupningsuppgiften syftar till att skapa en djupare förståelse för intersektionalitet, dess historia och hur perspektivet konkret kan tillämpas. Be eleverna att gå in på: <https://www.jamstall.nu/fakta/intersektionalitet/>

#### **Om Jämställ.nu:**

Jämställ.nu är en nationell resurs för jämställdhet som ägs av Jämställdhetsmyndigheten. Hemsidan erhåller fakta om jämställdhet, praktiska exempel och olika verktyg för jämställdhetsarbete. Den skapades på initiativ av: Nationella sekretariatet för genusforskning, Svenska ESF-rådet, Sveriges Kommuner och Landsting samt Vinnova.

Låt eleverna läsa texten om intersektionalitet och därefter besvara följande frågor:

1. Vad innebär intersektionalitet?
2. Var kommer ordet ifrån historiskt?
3. Vad menas med "Alltid kön, men inte bara kön"?
4. Hur upplever ni att er skola arbetar med intersektionalitet?
5. På vilket sätt kan vi tillämpa ett intersektionellt perspektiv i vår vardag? Vilka fördelar kan det finnas? Vilka utmaningar kan ett intersektionellt perspektiv medföra?



## AKTION FN för jämställdhet

### Rollspelsövning – Framsteg?

#### Syfte

Att väcka elevernas intresse för jämställdhetsfrågor och att ge dem möjlighet att reflektera över flickors och kvinnors villkor i olika delar av världen.

För koppling till Lgy 11: se s. 45 ff. i detta häfte.

#### Material

En rollbeskrivning till varje elev, finns att klippa ur på s. 16-17. Det finns 25 olika roller och det är bara bra om vissa av rollerna förekommer mer än en gång i gruppen.

#### Tid

C:a 60-80 minuter.

#### Instruktioner

*Introduktion: Flickor diskrimineras systematiskt i många olika situationer och på många olika platser i världen. Flickor arbetar mer i hemmet än pojkar, har sämre tillgång till hälsa, utbildning och skydd och har i mindre utsträckning möjlighet att påverka sina egna liv och fatta självständiga beslut.*

Dela ut en rollbeskrivning till varje elev. Låt eleverna hålla sina roller hemliga för varandra under övningens gång.

Be eleverna att ta ställning till påståenden som du läser upp. Om de tror att påståendet stämmer för den roll de fått ska de ta ett steg framåt. Om det inte stämmer ska de stå kvar.

Förslag på påståenden:

- **Jag tycker att män och kvinnor är jämställda i mitt land.**
- **Kvinnor har samma möjligheter som män att arbeta och göra karriär i mitt land.**
- **Jag kan gifta mig med vem jag vill.**
- **Jag kan välja vilket yrke jag vill.**
- **Jag kan växa upp utan pressen att gifta mig.**
- **Jag riskerar inte att hamna i prostitution eller trafficking.**
- **Jag har tillgång till sjukvård.**
- **Jag får rösta.**

- **Jag utsätts inte för våld hemma.**
- **Jag har möjlighet att välja att inte skaffa barn.**
- **Jag är inte orolig för att behandlas orättvist av domstol.**
- **Jag riskerar inte att bli könsstympad.**
- **Jag har tillgång till preventivmedel.**
- **Jag har makt över mitt eget liv.**
- **Jag får/har fått gå i skolan i samma utsträckning som jämnåriga killar.**
- **Jag har tillgång till säker förlossningsvård.**
- **Jag har möjlighet att göra abort.**
- **Jag har tillgång till mensskydd.**
- **Jag har möjlighet att delta i fritidsaktiviteter på lika villkor som jämnåriga killar.**
- **Jag får älska vem jag vill.**
- **Jag har lika lön för likvärdigt arbete.**
- **Jag har möjlighet att arbeta politiskt.**
- **Jag skulle behandla mina söner och döttrar lika.**

När påståendena är slut kan du be eleverna iaktta hur långt de själva och andra i gruppen kommit. Därefter ber du eleverna tala om vilken roll de har och varför de har kommit långt eller kort.

Frågor under efterföljande diskussion:

- Hur kändes det att ta många/få steg?
- Var det någon skillnad mellan er som fick ta få respektive många steg?
- Om flera elever fått samma roll, har de gått lika långt? Varför/varför inte?
- Var det något påstående som ni reagerade särskilt på?
- Finns det tillfällen då även män/icke-binära diskrimineras på grund av sitt kön/sin könsidentitet?

## Rollkort

<p><b>Anna</b>, 19 år, från Odessa i Ukraina. Hennes mamma är arbetslös och pappan död sedan tio år. Har blivit erbjuden jobb på ett hotell i Paris.</p>	<p><b>Silvia</b>, 18 år, från Kampala i Uganda. Bor i kåkstaden Kawoyka i Kampala. Hennes föräldrar är döda och hon lever ihop med Charles, 40 år. Silvia går i skolan.</p>
<p><b>Margaret</b>, 20 år, från Kyangwali i Uganda. Bor i flyktingläger. Gravid. Övrig familj har flyttat tillbaka till Sudan.</p>	<p><b>Michelle</b>, 40 år, från Dallas, Texas i USA. Afroamerikan, gift, tvåbarnsmamma och arbetar som jurist på en advokatbyrå. Arbetar med afroamerikanska kvinnors rättigheter.</p>
<p><b>Kali</b>, 37 år, från Bombay i Indien. Har gått på privatskola och universitet i England. Arbetar som IT-konsult. Kali är homosexuell.</p>	<p><b>Ana</b>, 22 år, från Santa Clara på Kuba. Studerar till läkare på universitetet i Havanna. Bor inneboende hos släktingar. Vill helst bli kirurg.</p>
<p><b>Jeanette</b>, 19 år, från östra Kongo. Är föräldralös. Blev kidnappad förra året och hölls som sexslav under tre månader. Behandlas nu på traumacenter. Gillar att sy och handarbete.</p>	<p><b>Julia</b>, 17 år, från Göteborg i Sverige. Går i gymnasiet och drömmer om att bli journalist. Julia blev våldtagen för sju månader sedan, idag lades förundersökningen ned i brist på bevis.</p>
<p><b>Ayana</b>, 10 år, från landsbygden utanför Semera i Etiopien. Hon går till skolan varje dag tillsammans med sina två bröder.</p>	<p><b>Natalja</b>, 21 år, från Sarajevo i Bosnien. Har nyss blivit av med sitt arbete som servitris på en restaurang. Gillar att resa och shoppa.</p>
<p><b>Mary</b>, 56 år, från York i Storbritannien. Änka sedan fem år tillbaka. Arbetar som receptionist. Har en son på 35 år som bor hemma.</p>	<p><b>Uridea</b>, 19 år, från Sao Paolo i Brasilien. Bor sedan fyra år med sin mamma i en kåkstad, Favela, utanför Sao Paolo. Uridea har gått i grundskola.</p>
<p><b>Kaima</b>, 27 år, från Rajastan i Indien. Alla i hennes familj är analfabeter men Kaima har gått i skolan. Kaima har nyligen lett en kvinnodemonstration.</p>	<p><b>SoeMoe</b>, 28 år, från Burma. Tillhör den karenska minoriteten och har flytt med sin familj till Thailand. Ett barn dog i malaria innan de flydde.</p>

<p><b>Luo Yixiu</b>, änka, 75 år, från Hunanprovinsen, bor nu i Changsha i Kina. Hennes man var risbonde. Bor nu med dotterns familj som arbetar som daglönare.</p>	<p><b>Sirwe</b>, 30 år, från landsbygden utanför Diyarbakir i Kurdistan, Turkiet. Har fyra barn. Är hemma och tar hand om barnen och hemmet. Familjen försörjer sig som boskapsskötare.</p>
<p><b>Olga</b>, 19 år, från S:t Petersburg. Har gått ut grundskolan. Nyligen smittad med HIV av sin pojkvän.</p>	<p><b>Lika</b>, 44 år, från Georgien. Leder en kvinnorättsorganisation som arbetar för att öka kvinnors politiska aktivitet och deltagande i politiska partier.</p>
<p><b>Shirin</b>, 44 år, från Teheran i Iran. Är hemmafru och hennes man är ingenjör. Har just gjort en skönhetsoperation.</p>	<p><b>Carla</b>, 36 år, från Buenos Aires i Argentina. Är avdelningschef på en bank och hennes man är diplomat. Har två barn. Familjen har barnflicka.</p>
<p><b>Lene</b>, 27 år, från Odense i Danmark. Rullstolsburen och arbetar som arkitekt. Spelar basket.</p>	<p><b>Mirelle</b>, 27 år, från Stockholm i Sverige. Bor i studentlägenhet och studerar på universitet. Driver en blogg. Mirelle könsstympades som liten.</p>
<p><b>Noko Lebea</b>, 28 år, från Stellenbosch i Sydafrika. Arbetar som lärare och är nygift med en äldre man.</p>	<p><b>Heidi</b>, 26, från Hamburg. Jobbar på bank och ska gifta sig om 3 månader. Hennes fästman slår henne regelbundet.</p>
<p><b>Azra</b>, 18 år, från Afghanistan. Bortgift när hon var 9 år. Analfabet. Väntar sitt andra barn.</p>	



## AKTION FN för mänskliga rättigheter

### Filmvisning och diskussion - *Perspektiv på världen: Jämställdhet*

#### Syfte

År 2021 är världen fortfarande långt ifrån jämställd. Denna uppgift syftar till att öka kännedomen om jämställdhet, normer, diskriminering och hur viktigt civilsamhällets engagemang är för att uppfylla mål 5 i FN:s utvecklingsagenda.

För koppling till Lgy 11: se s. 45 ff. i detta häfte.

#### Material:

Möjlighet att visa programmet *Perspektiv på världen – Jämställdhet* som finns här: <https://urplay.se/program/206549-perspektiv-pa-varlden-jamstalldhet> för eleverna.

#### Tid

Programmet är 28 minuter + tid för diskussionsfrågor och uppgifter. Vid ont om tid, ge eleverna i uppdrag att titta på programmet innan de kommer till lektionen.

#### Om programmet

Överallt i världen kämpar kvinnor för sina rättigheter. Och sedan kvinnor börjat organisera sig har jämställdhet blivit en av de viktigaste frågorna för FN. Många länder har stiftat lagar för få bort könssegregeringen och yrken som tidigare varit förbehållna män är idag tillgängliga även för kvinnor. Trots detta visar FN:s jämställdhetsrapport att 90 procent av världens länder har minst en lag som diskriminerar kvinnor. Vi reser jorden runt för att få perspektiv på jämställdheten i världen.

#### Instruktioner

Visa programmet för eleverna: <https://urplay.se/program/206549-perspektiv-pa-varlden-jamstalldhet> Be därefter eleverna att diskutera frågorna i mindre grupper/breakout-rooms/alternativt skriva ner sina tankar individuellt:

1. I programmet får vi följa hur olika aktörer på olika nivåer arbetar för jämställdhet. **Vems ansvar är det att se till att vi lever i en jämställd värld där alla människor har lika rättigheter och möjligheter? Hur viktigt är civilsamhällets engagemang? Politikens? Världssamfundets? Företags och trossamfund? Vem kan och bör göra vad?**
2. I programmet lyfts att män ofta upplever att kampen för jämställdhet innebär att *förlora* något, **hur tas detta upp?** Gå in på organisationen

MÄNs hemsida: <https://mfj.se/> **Vad arbetar MÄN med? Vilka vänder de sig till? Vad uppmanas människor att göra? Vad tycker ni att män har att tjäna på en jämställd värld?**

3. Mål 5 i FN:s utvecklingsagenda handlar om jämställdhet. Se alla delmål till mål 5 här: <https://fn.se/wp-content/uploads/2018/03/M%C3%A5l-5.pdf> **Finns det något/några delmål ni i gruppen skulle vilja lägga till för att säkerställa en jämställd värld år 2030? Är det något delmål ni tycker bör strykas/är extra viktigt?**

## Fördjupningsuppgift– UNFPA:s kamp för jämställdhet

### Syfte

Fördjupa elevernas förståelse av och kunskap om jämställdhetsarbete och aktivism. Öka elevernas kunskap om UNFPA:s arbete med jämställdhet.

Uppgiften kan genomföras både på en digital lektion och individuellt. Den består av två steg: 1. Bilda en uppfattning om jämställdhet i världen. 2. Lyfta betydelsefulla jämställdhetsaktivister som verkat de senaste 50 åren.

### Instruktioner

Steg 1:

Be eleverna gå in på: <https://www.unfpa.org/gender-equality>

Låt därefter eleverna besvara följande frågor:

1. Hur definierar UNFPA jämställdhet?
2. Scrolla ner till den interaktiva världskartan. Välj ut tre olika länder på kartan. Skiljer sig antalet tjejer och killar som går i skolan sig åt i de länder du valt?
  - Om ja, vad tror du att det beror på?

Diskutera sedan frågorna i helklass. Har eleverna valt olika länder? Hur ser det ut i olika delar av världen när det gäller skillnader mellan tjejer och killars utbildning?

Steg 2:

Be eleverna gå in på: <https://www.unfpa.org/icons-and-activists>



Låt eleverna scrolla igenom sidan för att få en överblick. Be dem därefter att välja en valfri underkategori som låter spännande t.ex.: People equal development, Our right to health, Making motherhood safe.

Låt sedan eleverna besvara följande frågor:

1. Beskriv i stora drag vad ämnet/kategorin du valt handlar om.
2. Namnge tre kända aktivister inom det området du valt som presenteras på hemsidan.
3. Finns det några likheter eller skillnader mellan aktivisterna?
4. Finns det någon aktivist inom området som du känner till som du tycker saknas på hemsidan?

Diskutera sedan frågorna i helklass. Vilka underkategorier och aktivister har eleverna valt?



## AKTION FN för jämställdhet

### Group discussion and essay - Join the 2 million... (in English)

The text *We Should All Be Feminists* was originally a widely appreciated TED-talk by Chimamanda Ngozi Adichie that has been seen by over two million people on Youtube and has been sampled by Beyoncé in her song *Flawless*.

#### Purpose

The students will be exposed to Chimamanda Ngozi Adichie's powerful speech on feminism, her language and excellent rhetoric skills.

#### Method

Ask the students to watch Chimamanda Ngozi Adichie's TED-talk *We should all be Feminists* on [https://www.youtube.com/watch?v=hg3umXU\\_qWc](https://www.youtube.com/watch?v=hg3umXU_qWc) (30 minutes in English). Then place the students in groups and hand out the following discussion questions. Follow up with an essay assignment.

#### Time

Approximately 60–90 minutes, film 30 minutes, discussion 30 minutes and essay 30 minutes.

#### Discussion questions:

- What did you think about the speech?
- According to you, which are her most powerful examples?
- Do you agree with Chimamanda Ngozi Adichie's argument that

»... We define masculinity in a very narrow way. Masculinity becomes this hard small cage and we put boys inside the cage. We teach boys to be afraid of fear. We teach boys to be afraid of weakness, of vulnerability. We teach them to mask their true selves because they have to be, in Nigeria speak, ›hard man.«

#### Essay question:

Ask the students to write a short argumentative essay on one A4-page on the following topic; How do you think we can combat gender inequality?





**For input and inspiration you can use Wikigender.org**

**Wikigender** is a project initiated by the OECD Development Centre to facilitate the exchange and improve the knowledge on gender equality-related issues around the world. A particular focus lies on gathering empirical evidence and identifying adequate statistics to measure gender equality.

Based on the work of the OECD Gender, Institutions and Development Data Base, Wikigender aims to highlight the importance of social institutions such as norms, traditions and cultural practices that impact on women's empowerment.



## AKTION FN för mänskliga rättigheter

### Filmvisning och uppgifter – *Vägen till fredspriset: Malalas kamp*

#### Syfte

Att få en inblick i hur viktigt utbildning är för en hållbar, rättvis och fredlig värld. Artikel 26 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna slår fast att var och en har rätt till utbildning

För koppling till Lgy 11: se s. 45 ff. i detta häfte.

#### Material:

Möjlighet att visa programmet *Vägen till fredspriset – Malalas kamp* som finns här: <https://urplay.se/program/208573-vagen-till-fredspriset-malalas-kamp> för eleverna.

#### Tid

Programmet är 14 minuter + tid för diskussionsfrågor och uppgifter. Vid ont om tid, ge eleverna i uppdrag att titta på programmet innan de kommer till lektionen.

#### Om programmet

I norra Pakistan inför talibanerna förbud, förstör skolor och tystar alla oliktankande med våld. Då höjer en modig flicka rösten. Trots dödshot så riskerar hon sitt eget liv när hon tar upp kampen för flickors rätt till utbildning i Pakistan. Hennes namn är Malala Yousafzai. Malalas klasskamrat, Neelam Abrar Chattan, besöker sin och Malalas gamla skola och pratar med eleverna där om möjligheten till utbildning för flickor i Pakistan. Vad har Malala betytt för dem? Avsnittet innehåller bilder och scener som kan vara skrämmande eller obehagliga.

#### Instruktioner

Visa programmet för eleverna: <https://urplay.se/program/208573-vagen-till-fredspriset-malalas-kamp> Be därefter eleverna att diskutera frågorna/lösa uppgifterna i mindre grupper/breakout-rooms/:

1. Varför är det så svårt för barn, särskilt flickor, att få tillgång till utbildning i Afghanistan och Pakistan?
2. Varför är det så viktigt att alla barn får gå i skolan?
3. Ta reda på mer om talibanerna och deras påverkan på samhälle, utbildning och flickors och kvinnors rättigheter i såväl Afghanistan som i Pakistan.



### **Fördjupningsuppgift – Pakistan och utbildning**

Hur ser det ut med utbildningen nu i Pakistan?

Hur tror ni att det kommer att bli i framtiden? Varför?

**Tips på källa att börja med:** <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/asien/pakistan/utbildning/>



## **AKTION FN för jämställdhet**

### **Kortfilm – Ana fyller 14**

#### ***Till dig som lärare***

Kortfilmen Ana fyller 14 är en mycket gripande film som handlar om barnäktenskap. Vi rekommenderar att du ser filmen själv innan du visar den för dina elever för att därefter kunna ta ställning till hur du vill utforma undervisningen med tanke på de elever du har i ditt klassrum.

#### **Syfte**

Att få inblick i problematiken med barnäktenskap.

För koppling till Lgy 11: se s. 45 ff. i detta häfte.

#### **Material**

Kortfilmen Ana fyller 14: <https://vimeo.com/78644932> Ange lösenord: ANA16  
Anteckningsmöjligheter.

#### **Tid**

Filmen: 21 minuter + tid för diskussion.

#### **Om kortfilmen**

Ana fyller 14 handlar om Ana som bor i Guatemala med sin familj. Filmen tar upp problematiken med barnäktenskap och olika förväntningar på livet.

Anas pappa är byggjobbare och hennes mamma städar hemma hos andra. Ana drömmer om att bli läkare men bara hennes bror får studera. På hennes 14:e födelsedag förstår Ana skillnaden mellan det hon skulle vilja göra och det som förväntas av henne. På ett intressant och gripande sätt tar filmen upp problematiken med barnäktenskap och olika förväntningar på livet.

Filmen är regisserad av Shari Sabel Strandmark.

**Diskussionsfrågor** (om tid finns: låt eleverna läsa delmålen till mål 3, 4, 5 och 10 innan de påbörjar diskussionen: <https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>):



### Karaktärerna

1. Hur porträtteras Ana i filmen? Vilka drömmar har hon? Hur ställer hon sig till sina föräldrars önskan? Vilken relation har hon till sin familj? Om du var Ana hur hade du uppfattat situationen?
2. Hur porträtteras pappan i filmen? Vilken roll har han i familjen? Hur resonerar han kring Anas framtid? Varför tycker han att det är viktigt att Ana gifter sig?
3. Hur porträtteras mamman i filmen? Vilken roll har hon i familjen? Hur resonerar hon kring Anas framtid? Vad är det hon lyfter fram som den viktigaste orsaken till varför Ana borde gifta sig?
4. Hur porträtteras brodern i filmen? Vilken relation har han till sin syster? Hur verkar han ställa sig till Anas blivande giftermål? Hur hade du uppfattat situationen om du var bror till Ana?
5. Hur porträtteras den blivande maken i filmen? Vilken roll har han i familjen? Hur verkar han uppfatta situationen?

## Faktorer och samhället

6. Vilka tror du är de avgörande faktorerna till att Ana gifter sig?
7. Vilka förändringar hade behövt ske i Anas liv och i samhället för att hon inte skulle behöva gifta sig?
8. Upplever du att det i filmen går att se en möjlighet till förändring i samhället? I så fall – i vilken situation och varför? Vad tror du hade behövts för att denna förändring skulle göra Anas situation bättre?
9. Vem eller vilka samhällsaktörer tror du har störst möjlighet att påverka samhället?

## Om det var jag?

10. Har du i ditt eget liv upplevt en situation där du hade en annan åsikt än någon annan i familjen om din egen eller någon annans framtid? Hur kändes det? Hur löste ni frågan?

## Om tid finns – tips!

**Artikel och kort inslag:** SVT: *Rädda Barnen* larmar: Corona leder till fler barnäktenskap: <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/radda-barnen-larmar-corona-leder-till-fler-barnakteskap>

## Fördjupningsuppgift – Barnäktenskap i Sverige

Ta reda på mer om hur situationen ser ut gällande barnäktenskap i Sverige? Vad säger lagen? Läs gärna Svenska FN-förbundets debattartikel:

<https://fn.se/aktuellt/debattartiklar/fn-kraver-stopp-for-barnakteskap/> Ny lag januari 2019: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/barnakteskapslagen-skarps>



Barnäktenskap drabbar barn i hela världen, Etiopien är ett av de värst drabbade områdena. FN-förbundets Flickainsamling stödjer ett projekt som FN:s befolkningsfond driver för att stärka flickors rättigheter och minska diskriminering av flickor, till exempel barnäktenskap och könsstympning. Projektet är mycket framgångsrikt och visar att det verkligen går att ändra traditioner som är skadliga för barn.

Läs mer om Flicka på: [www.fn.se/flicka](http://www.fn.se/flicka)

**Ytterligare tips:** Se gärna dokumentären *Amerikas bortgifta barn* på SVT Play: <https://www.svtplay.se/video/25294899/amerikas-bortgifta-barn?info=visa> Hur kan barnäktenskap vara tillåtet i det som brukar kallas världens största demokrati?



## **AKTION FN för jämställdhet**

### **Tips på utbildningsmaterial: Grundkurs i kvinnors rättigheter**

I samband med årets Aktion FN för jämställdhet vill vi passa på att tipsa om det pedagogiska materialet som Sveriges Kvinnolobby, Kvinderaadet, Danmark och Kvenréttindafélag Íslands har tagit fram.

#### **Syfte**

I såväl Sverige som resten av världen kränks kvinnors och flickors rättigheter och även om vi har kommit långt i våra nordiska länder är vi långt ifrån jämställda. Materialet syftar till att öka kunskapen om kvinnors rättigheter och inspirera till ökat engagemang för kvinnors och flickors livsvillkor.

Idag råder stor okunskap om FN:s Kvinnokonvention och Handlingsplan för kvinnors rättigheter. Jämfört med till exempel FN:s Barnkonvention så är Kvinnokonventionen fortfarande okänd. Det vill detta material råda bot på. Genom att öka kunskapen om vilka rättigheter kvinnor har och undersöka hur livsvillkoren faktiskt ser ut kan vi gemensamt göra samhället mer jämställt. Vi hoppas att materialet ska bidra till ökad kunskap, diskussioner och engagemang.

För koppling till Lgy 11: se s. 45 ff. i detta häfte.

#### **Material**

Här finns utbildningsmaterial för gymnasiet: <http://kvinnorsrattigheter.org/>





## AKTION FN för jämställdhet

### Tips på utbildningsmaterial: Musikhjälpen 2019

I samband med årets Aktion FN för jämställdhet vill vi återigen passa på att tipsa om det pedagogiska materialet som Sveriges Radio, SVT, Radiohjälpen och UR gjorde inför 2019-års upplaga av Musikhjälpen.

#### Syfte

Att lära mer om sexuellt våld i krig och konflikt, resolution 1325, Agenda 2030 och FN:s arbete för en mer fredlig och jämställd värld.

För koppling till Lgy 11: se s. 45 ff. i detta häfte.

#### Material

På Sveriges Radios hemsida finns utbildningsmaterial för gymnasiet:

<https://sverigesradio.se/Diverse/AppData/Isidor/Files/3946/06f1bbbd-9ba8-43c5-808e-606a6f4b8deb.pdf> Temat för Musikhjälpen 2019 var *Sex är inte ett vapen*.

Innehållet i handledningen tar sitt avstamp i FN:s resolutioner på temat och möjliga kopplingar till Agenda 2030 med tillhörande arbetsuppgifter. De två programmen "ÖVERLEVARE - sexuellt våld i krig" har tillhörande diskussionsuppgifter och frågeställningar. Som alltid när en arbetar med ett ämne som väcker starka känslor är det bra att vara väl förberedd på de tankar, frågor och reaktioner som kan komma upp till ytan. Det kan finnas elever i gruppen som har egna erfarenheter av olika utsatta situationer. Då är det extra viktigt att gå varsamt fram.

Titta på programmen innan eleverna tar del av dem; de innehåller starka bilder och berättelser. Du känner din grupp bäst och vet hur du ska gå tillväga och hur du ska använda materialet på bästa sätt.

Musikhjälpens hemsida: <https://sverigesradio.se/musikhjalpen>

## AKTION FN jämställdhet – lärarmaterial

Lärarmaterial på Portalen för FN-skolor, AKTION FN för jämställdhet [www.fn.se/portalen](http://www.fn.se/portalen)  
lösenord: *tunisien*

- AKTION FN för mänskliga rättigheter – lärarmaterial (detta häfte).
- Två PowerPoints om FN:s arbete med jämställdhet, med talarmanus och diskussionsfrågor.

### Övriga digitala källor för fördjupning och fortbildning

- Globalis.se: <https://www.globalis.se/>
- Världskoll.se: <http://varldskoll.se/>
- FN:s utvecklingsprogram, UNDP: <http://www.globalamalen.se/om-globala-malen/>
- FN:s befolkningsfond, UNFPA: <http://www.unfpa.org/>
- UN Women om att stoppa våld mot kvinnor: <http://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women>
- UN Women om kvinnligt ledarskap och politiskt deltagande: <http://www.unwomen.org/~media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2013/12/un%20womenlgthembriefuswebrev2%20pdf.ashx>
- UN Women Sverige: <https://www.unwomen.se/>
- FN-förbundets hemsida: <https://fn.se/vi-gor/vi-stodjer-viktiga-fn-projekt-i-varlden/flicka/global-situation/sexuell-och-reproduktiv-halsa/>
- Flicka – pedagogiska övningar: <https://fn.se/wp-content/uploads/2020/02/Flicka-pedagogiska-ovningar.pdf>
- FN:s befolkningsfond om barnäktenskap: <http://www.unfpa.org/news/new-study-finds-child-marriage-rising-among-most-vulnerable-syrian-refugees>
- Sveriges Kvinnolobbys skolmaterial om kvinnors rättigheter: <http://kvinnorsrattigheter.org/>
- Historietidningen Historiskan: [www.historiskan.se](http://www.historiskan.se)
- Hedersförtryck.se: <http://www.hedersfortryck.se/yrkesverksamma/skolan/>
- Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK): <https://www.nck.uu.se/>
- UR Skola – Perspektiv på världen: *Mänskliga rättigheter – när de mänskliga rättigheterna kränks* (arbetsblad och lärarhandledning finns): <https://urskola.se/Produkter/205456-Perspektiv-pa-varlden-Manskliga-rattigheter-nar-de-manskliga-rattigheterna-kranks>
- UR Skola – Perspektiv på världen: *Jämställdhet*: <https://urskola.se/Produkter/207527-Perspektiv-pa-varlden-syntolkat-Jamstalldhet>

- UR Skola – UR Samtiden - Jämställdhet 2.0: *En mätbar jämställdhet*: <https://urskola.se/Produkter/186457-UR-Samtiden-Jamstallldhet-2-0-En-matbar-jamstallldhet>
- UR Skola – UR Samtiden – Fokus Jämställdhet: *Heder som maktmedel*: <https://urskola.se/Produkter/208845-UR-Samtiden-Fokus-jamstallldhet-Heder-som-maktmedel>
- UR Skola – UR Samtiden - Jämställdhet 2.0: *Inte bara kvinnor och män*: <https://urskola.se/Produkter/186459-UR-Samtiden-Jamstallldhet-2-0-Inte-bara-kvinnor-och-man>
- UR Skola – UR Samtiden – Metoo – Vad kan skolan göra? *Machofabriken - normkritik för unga*: <https://urskola.se/Produkter/205211-UR-Samtiden-Metoo-Vad-kan-skolan-gora-Machofabriken-normkritik-for-unga>
- UR Skola – PK-mannen: *Metoo och jag*: <https://urskola.se/Produkter/208287-PK-mannen-Metoo-och-jag>
- UR Skola - UR Samtiden - Nordiskt forum 2014: *Mångfald inom förändringens islam*: <https://urskola.se/Produkter/184573-UR-Samtiden-Nordiskt-forum-2014-Mangfald-inom-forandringens-islam>
- UR Skola – Perspektiv på världen: *Samhälle – kvotering* (arbetsblad och lärarhandledning finns): <https://urskola.se/Produkter/205450-Perspektiv-pa-varlden-Samhalle-kvotering>
- UR Skola - UR Samtiden - Mäns våld - hur kan vi minska det? *Det är en mansfråga*: <https://urskola.se/Produkter/193531-UR-Samtiden-Mans-vald-hur-kan-vi-minska-det-Det-ar-en-mansfraga>
- UR Skola – UR Samtiden – Sveriges väg genom pandemin: *Skuggpandemin*: <https://urplay.se/program/218939-ur-samtiden-sveriges-vag-genom-pandemin-skuggpandemin>
- Kunskapstest – Könsstämpning: <https://www.jamstallldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/konsstympning-av-flickor-och-kvinnor/kunskapstest>
- FN:s sida över vilka länder som anslutit sig till vilka konventioner. OHCHR Status of ratification interactive dashboard: <http://indicators.ohchr.org/>
- FN FAKTA om 75 år av mellanstatligt samarbete för en bättre värld (2020): <https://fn.se/wp-content/uploads/2020/09/3-20-FNs-historia.pdf>
- FN FAKTA om Människorättsläget i Sverige granskas av MR-rådet (2019): <https://fn.se/wp-content/uploads/2019/12/Vardlshorisont-nr-4-2019-MR-i-Sverige.pdf>
- FN FAKTA om Krafttag behövs om målen ska nås (2019): <https://fn.se/wp-content/uploads/2019/10/3-19-Globala-m%C3%A5len-s%C3%A5-g%C3%A5r-det.pdf>

- FN FAKTA om Kommittéer granskar staternas MR-arbete (2018): [https://fn.se/wp-content/uploads/2018/09/3-18-FNs\\_övervakning\\_av\\_manskliga\\_rättigheter.pdf](https://fn.se/wp-content/uploads/2018/09/3-18-FNs_övervakning_av_manskliga_rättigheter.pdf)
- FN FAKTA om Många faror för flickor i konflikt (2018): <https://fn.se/wp-content/uploads/2018/03/Faktablad-om-Flickor-i-konflikt-2018.pdf>
- FN FAKTA om Ständig kamp för att förverkliga människans rättigheter (2017): <https://fn.se/wp-content/uploads/2017/12/4-17-FNs-arbete-med-m%C3%A4nskliga-r%C3%A4ttigheter.pdf>
- FN FAKTA om FN i korthet (2017): <https://fn.se/wp-content/uploads/2017/12/3-15-nytryck-2017.pdf>
- FN FAKTA om Agenda 2030 (2017): [https://fn.se/wp-content/uploads/2016/04/Faktablad\\_nytryck-2017-digital.pdf](https://fn.se/wp-content/uploads/2016/04/Faktablad_nytryck-2017-digital.pdf)
- FN FAKTA om Sveriges stöd till FN (2016): <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/04/3-16-Sveriges-st%C3%B6d-till-FN.pdf>
- FN FAKTA om Flickor i världen (2015): <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/08/Faktablad-1-15-Flickor-i-v%C3%A4rlden.pdf>

## AKTION FN för jämställdhet - koppling till Lgy 11 och 42 kursers centrala innehåll

### Förskolans och skolans värdegrund:

<https://www.skolverket.se/publikationsserier/stodmaterial/2013/forskolans-och-skolans-vardegrund---forhallningssatt-verktyg-och-metoder>

**Exempel på nyckelord:** *Diskriminering, feminism(er), identitet, ideologi, jämställdhet, jämlikhet, kön, genus, makt, norm, struktur, sexualitet, hälsa, covid-19, corona, utbildning, våld, klass, ålder, intersektionalitet.*

### Barnhälsovård

- Barns hälsa och välbefinnande.
- Sambanden mellan levnadsvanor, livsvillkor samt barns hälsa och välbefinnande.
- FN:s konvention om barnets rättigheter.

### Barns lärande och växande

- Barns olika uppväxtmiljöer och levnadsvillkor och hur samhällsförändringar har påverkat detta.
- Hur till exempel genus, klass, etnicitet, funktionsnedsättningar och fritid påverkar barns levnadsvillkor.

### Biologi 2

- Samband mellan levnadsförhållanden, hälsa och sjukdom. Etik i medicinska frågor.
- Vad som händer i kroppen under menstruation, förälskelse, sex och graviditet. Hur sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter kan förebyggas.
- Frågor om religion, etik och hållbar utveckling kopplade till biologins olika arbetsätt och verksamhetsområden.

### Engelska 5

- Ämnesområden med anknytning till elevernas utbildning samt samhälls- och arbetsliv; aktuella områden; händelser och händelseförlopp; tankar, åsikter, idéer, erfarenheter och känslor; relationer och etiska frågor.
- Levnadsvillkor, attityder, värderingar och traditioner samt sociala, politiska och kulturella förhållanden i olika sammanhang och delar av världen där engelska används. Engelska språkets utbredning och ställning i världen.
- Talat språk, även med viss social och dialektal färgning, och texter som är instruerande, berättande, sammanfattande, förklarande, diskuterande, rapporterade och argumenterande, även via film och andra medier.
- Muntlig och skriftlig produktion och interaktion av olika slag, även i mer formella

sammanhang, där eleverna instruerar, berättar, sammanfattar, förklarar, kommenterar, värderar, motiverar sina åsikter, diskuterar och argumenterar.

- Strategier för att bidra till och aktivt medverka i diskussioner med anknytning till samhälls- och arbetslivet.
- Bearbetning av egna och andras muntliga och skriftliga framställningar för att variera, tydliggöra och precisera samt för att skapa struktur och anpassa till syftet och situationen. I detta ingår användning av ord och fraser som tydliggör orsakssammanhang och tidsaspekter.

### **Etik och människans livsvillkor**

- Olika kulturer, deras uttryckssätt och kulturmönster samt kulturens betydelse för människors värderingar.
- Kulturers och livsåskådningars påverkan på hälsa, ohälsa, funktionsnedsättning, livskvalitet, behandling, vård och omsorg samt liv och död.
- Hur sociala skillnader och generationsskillnader samt genusaspekter som rör till exempel rättvisa, sexualitet, normer och avvikelser, påverkar kommunikation med och bemötande av patienter och brukare.

### **Etnicitet och kulturmöten**

- Svenska kulturer och kulturmöten i ett globaliserat och mångkulturellt samhälle.
- Innebörden i begreppen kultur, etnicitet, nationalitet och religion.

### **Friskvård och hälsa**

- Människors livsvillkor och hälsoeffekter ur psykosociala, socioekonomiska, kulturella, historiska och internationella aspekter samt genus- och miljöaspekter.

### **Geografi 1**

- Befolkningsutveckling, befolkningsfördelning och rumslig förändring. Urbanisering samt städers framväxt, funktion, struktur och miljöpåverkan. Betydelsen av migration, utbildning, miljöförändring, försörjningsstrategier, reproduktiv hälsa och familjeplanering sett ur olika perspektiv, till exempel kön, sexualitet, etnicitet och socioekonomiska förhållanden.

### **Historia 1a1**

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter.

### **Historia 1a2**

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter och jämställdhet men också kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem.

### **Historia 1b**

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter och jämställdhet men också kolonialism, diktaturer, folkmord, konflikter och ökat resursutnyttjande. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem.

### **Historia 2a**

- Tematiska fördjupningar när det gäller historiska frågeställningar av betydelse för individer, grupper och samhällen, till exempel lokalhistoria, global migration och kulturmöten, olika historiska världsbilder, synen på jämställdhet och människors värde, moderna mediers framväxt samt resursutnyttjande och människors förhållande till naturen.

### **Humanistisk och samhällsvetenskaplig specialisering**

- Fördjupning inom valt kunskapsområde. Exempel på kunskapsområden kan vara arkeologi, EU, freds- och konfliktfrågor, globala utvecklings- och rättvisefrågor, interkulturell kommunikation, kriminologi, litteratur på olika språk, lokala eller regionala studier, mediekommunikation, miljöhistoria samt tolkning och översättning. Samband mellan kunskapsområdet och omvärlden.

### **Hälsopedagogik**

- Människors hälsa, hälsorelaterade levnadsvanor och olika hälsoeffekter ur ett miljöperspektiv, historiskt perspektiv och internationellt perspektiv samt ur sociala och kulturella aspekter.

### **Internationella relationer**

- Olika teoretiska perspektiv på internationella relationer.  
- Internationell rätt. Möjligheter och svårigheter med att säkerställa såväl staters som individers rättigheter och säkerhet. Grundläggande internationella konventioner om mänskliga fri- och rättigheter och olika aktörers möjlighet till tillämpning.

### **Internationellt arbete**

- Vård och omsorg i olika länder och hur kulturer påverkar synen på hälsa, ohälsa, funktionsnedsättning, medicinsk behandling, vård och omsorg samt liv och död.
- Sociala aspekter och genusaspekter på hälsa och välbefinnande i olika länder.
- Normer och värderingar inom vård och omsorg i olika länder.
- Etiska riktlinjer som är centrala för vård- och omsorgsarbete i olika länder samt värdekonflikter.
- Sociala aspekter och genusaspekter på hälsa och välbefinnande i olika länder.
- Det egna förhållningssättet och den egna rollen i mötet med patienter och brukare samt med olika länders vård- och omsorgsstruktur.

### **Kultur och idéhistoria**

- Villkoren för konstnärlig verksamhet, hur de skiftat över tid och i olika miljöer samt vilken roll genus och annan grupptillhörighet har spelat i sammanhanget.

### **Litteratur**

- Fördjupad tolkning av skönlitterära verk med utgångspunkt i ett perspektiv som eleverna väljer, till exempel postkolonialt, feministiskt eller komparativt perspektiv.

### **Människors miljöer**

- Människors olika levnadsmiljöer och levnadsvillkor.
- Hur människor påverkas av, samt själva medverkar till, skapandet av de kulturer och samhällen de lever i.
- Hur till exempel genus, klass, etnicitet, familj, generation, funktionsnedsättningar, arbete och fritid påverkar människors levnadsvillkor.
- Demokratisk värdegrund och internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter.
- Innebörden av integration, segregation, likabehandling och diskriminering.

### **Naturkunskap 1a1**

- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
- Naturvetenskapliga aspekter på, reflektion över och diskussion om normer, rörande människans sexualitet, lust, relationer och sexuella hälsa.

### **Naturkunskap 1b**

- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
- Naturvetenskapliga aspekter på, reflektion över och diskussion om normer, rörande människans sexualitet, lust, relationer och sexuella hälsa.



### **Politik och hållbar utveckling**

- Grundläggande begrepp inom området hållbar utveckling.
- Intresseorganisationer inom området hållbar utveckling, deras arbete och påverkan på den politiska agendan från lokal till global nivå.
- Etiska värderingar och överväganden i samband med politiska beslut.

### **Psykologi 1**

- Socialpsykologi och dess tillämpningar: hur människan påverkas och formas tillsammans med andra utifrån de grupper och organisationer hon eller han tillhör.
- Psykisk hälsa och ohälsa med betoning på stress och stresshantering samt kriser och krishantering.

### **Psykologi 2a**

- Personlighetspsykologi och dess tillämpningar: hur individen beskrivs utifrån sina egenskaper och hur dessa påverkar individens beteende, känslor och tankar.
- Utvecklingspsykologi och dess tillämpningar: hur människan utvecklas genom livet i samspel mellan arv och miljö.
- Mediers, livsstilar och kulturs påverkan på mänskliga beteenden, känslor och tankar.

### **Psykologi 2b**

- Fördjupning i några psykologiska perspektiv, till exempel kognitionspsykologi, biologisk psykologi, socialpsykologi, personlighetspsykologi, utvecklingspsykologi eller klinisk psykologi.
- Psykologiska tillämpningsområden som är relevanta för elevernas utbildning, till exempel idrottspsykologi, ekonomisk psykologi, kulturorienterad psykologi, trafikpsykologi, teknisk psykologi, arbets- och organisationspsykologi, miljöpsykologi, rättspsykologi, genusrelaterad psykologi, ekologisk psykologi, kundpsykologi, mediepsykologi, familjepsykologi och pedagogisk psykologi.

### **Religionskunskap 1**

- Individens och grupperns identiteter och hur de kan formas i förhållande till religion och livsåskådning utifrån till exempel religiösa skrifter, traditioner, sociala medier samt historiska och nutida händelser.

### **Rätten och samhället**

- Konstitutionell rätt: Sveriges grundlagar med särskild betoning på offentlighetsprincipen och skyddet för mänskliga fri- och rättigheter.
- Internationell rätt: Europarätt inklusive EU-rätt samt det internationella skyddet för mänskliga rättigheter.
- Sambandet mellan etik och moral i samhället, lagstiftning och tolkning av lagar.

### **Samhällskunskap 1a1**

- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.

### **Samhällskunskap 1a2**

- Politiska ideologier och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdsteorier.
- Mediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka.

### **Samhällskunskap 1b**

- Demokrati och politiska system på lokal och nationell nivå samt inom EU. Internationella och nordiska samarbeten. Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån grundläggande demokratimodeller. Möjligheter och utmaningar med digitaliseringen när de gäller frågor om demokrati och politik. Politiska ideologier och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdsteorier.
- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Mediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka. Mediers innehåll och nyhetsvärdering.

### **Samhällskunskap 2**

- Nationalekonomiska teoriens framväxt och genomslagskraft utifrån historiska villkor och motsättningar, till exempel merkantilism, ekonomisk liberalism, marxism, keynesianism och monetarism. Frågor om tillväxt, makt, inflytande, ett hållbart samhälle, digitalisering, miljö och resursfördelning i relation till de ekonomiska teorierna.
- Det nutida samhällets politiska utveckling utifrån historiska ideologiska villkor, till exempel mänskliga rättigheter, nationalism, kolonialism och jämställdhet, i relation till maktfördelning och ekonomiska villkor. Frågor om aktörens handlingsfrihet kontra strukturella villkor.

### **Samhällskunskap 3**

- Globalisering och dess betydelse utifrån ett demokratiskt, ekonomiskt och politiskt perspektiv samt för individer, grupper och nationer. Analys av utmaningar som individen, nationen och jorden står inför i en globaliserad värld.

### **Skrivande**

- Skriftlig framställning av olika slags texter, med fokus på informerande, berättande och argumenterande journalistiska texter, och av skönlitterära texter av olika slag.
- Den retoriska arbetsprocessen, dvs. hur man på ett strukturerat och metodiskt sätt planerar och genomför skriftlig framställning som tar hänsyn till syfte, mottagare och kommunikationssituation.
- Skriftlig framställning av längre text alternativt några kortare texter, som kan vara av skönlitterär eller icke-skönlitterär karaktär.
- Berättande i texter som har som syfte att informera, utreda, övertyga och underhålla.
- Textuppbyggnad, sammanhang i text, textmönster och språk i såväl skönlitteratur som i andra typer av texter.

### **Socialpedagogik**

- Utanförskapets problematik på grund av människors livssituationer samt hur dessa påverkas av sociala, kulturella, kognitiva, fysiska och psykiska begränsningar.
- Samhällsutvecklingens påverkan, och olika synsätt genom historien, på verksamheter inom vård och omsorg utifrån till exempel klass, kön och etnicitet.
- Livsvillkor och möjlighet till utveckling för personer som är i behov av stöd och service från samhället.

### **Socialt arbete**

- Offentliga, frivilliga och privata sociala verksamheter, deras organisationer, innehåll och ideologier samt roller i samhället.

### **Sociologi**

- Skapandet av samhällen, kulturer, identiteter, sociala processer och socialisation.
- Sociala strukturer utifrån klass, genus, etnicitet, kultur och religion.
- Sociala normer och kategoriseringar av människor.
- Innebörden av integritet, social kontroll, segregering och marginalisering.
- Diskriminering, jämställdhet och likabehandling.

### **Svenska 1**

- Skriftlig framställning av texter för kommunikation, lärande och reflektion. Språkriktighet, dvs. vilka språkliga egenskaper och textegenskaper i övrigt som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter.

## **Svenska 2**

- Muntlig framställning av utredande och argumenterande slag i och inför grupp. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar.
- Uppbyggnad, språk och stil i olika typer av texter samt referat och kritisk granskning av texter. Skriftlig framställning av utredande och argumenterande texter. Normer och stildrag som hör till dessa texttyper. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter.

## **Svenska 3**

- Muntlig framställning med fördjupad tillämpning av den retoriska arbetsprocessen som stöd i planering och utförande samt som redskap för analys. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar.
- Läsning av och arbete med texter, vilket inkluderar strukturering, sovring, sammanställning, sammanfattning och källkritisk granskning.

## **Svenska som andraspråk 1**

- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal och diskussioner. Deltagande i samtal och diskussioner, där språk, innehåll och disposition anpassats till ämne, syfte, situation och mottagare, och där argument används för att tydliggöra egna åsikter och bemöta andras argument. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar.
- Skriftlig framställning av texter för kommunikation och reflektion. Strategier för att skriva olika typer av texter som är anpassade efter ämne, syfte, situation och mottagare. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter. Textuppbyggnad, textmönster och språkliga drag i framför allt berättande, beskrivande och argumenterande texter. Referat- och citatteknik samt hänvisningar till olika källor. Frågor om upphovsrätt och integritet vid digital publicering.
- Svenska språkets ordförråd och struktur i olika kommunikationssituationer.
- Läsning av och samtal om texter som används i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.

## **Svenska som andraspråk 2**

- Muntliga utredande och argumenterande presentationer i och inför en grupp. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal, diskussioner och presentationer. Deltagande i samtal och diskussioner, där språk, innehåll och disposition anpassats till syfte och mottagare, och där argument

används för att tydliggöra egna åsikter och bemöta andras argument.

- Skriftlig framställning av utredande och argumenterande texter. Strategier för att skriva olika typer av texter som är anpassade efter ämne, syfte, mottagare. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter. Textuppbyggnad, textmönster och språkliga drag i framför allt utredande och argumenterande texter. Referat- och citatteknik samt hänvisningar till olika källor.
- Svenska språkets ordförråd och struktur i olika kommunikationssituationer.
- Läsning av och samtal om texter som används i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.

### **Svenska som andraspråk 3**

- Muntlig framställning av utredande och argumenterande slag för olika mottagare. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal, diskussioner, debatter och föredrag. Faktorer som gör en muntlig presentation intressant och övertygande. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar. Deltagande i samtal och diskussioner, där språk, innehåll och disposition anpassats till syfte och mottagare, och där argument används för att tydliggöra egna åsikter och bemöta andras argument. Disposition, språkliga drag och retoriska grepp i olika typer av muntlig framställning.
- Skriftlig framställning av utredande och argumenterande texter av vetenskaplig karaktär. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter. Strategier för att skriva olika typer av texter som är anpassade efter ämne, syfte, situation och mottagare. Textuppbyggnad, textmönster och språkliga drag. Referat- och citatteknik samt grundläggande kunskaper i källkritik.
- Svenska språkets ordförråd och struktur i olika kommunikationssituationer.
- Läsning av och samtal om texter av olika slag, med tonvikt på att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska större textmängder, samt diskutera dispositionen, språket och stilen i texter av vetenskaplig karaktär.